eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

*innovatsii nauky* (Seriia «Pedahohika», Seriia «Psykholohiia», Seriia «Medytsyna»), 12(30), 802-814. https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-802-814 [in Ukrainian].

16. Khokhlina, O. P., & Horbenko, S. L. (2025). Efektyvnist adaptatsiinykh protsesiv u zv´iazku zi stylovymy osoblyvostiamy zhyttiediialnosti osobystosti [The effectiveness of adaptation processes in connection with the style features of the personality life activities]. *Problemy suchasnykh transformatsii*. Seriia: pedahohika ta psykholohiia, 7. https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-7-10-04 [in Ukrainian].

17. Karamushka, L. M., & Snihur, Yu. S. (2024*). Psykholohiia vyboru kopinh-stratehii kerivnykamy osvitnikh* orhanizatsii [The psychology of coping strategy selection by leaders of educational organizations] : monohrafiia. Kyiv : Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. [in Ukrainian].

18. Khokhlina, O. P., Didukh, M. M, & Horbenko, S. L. (2024). *Zahalna psykholohiia [General psychology]* : navch. posib. Kyiv: NAU. [in Ukrainian].

19. Khokhlina, O. P. (2025). Psykhotekhnolohiia rozvytku zhyttiestiikosti vymusheno peremishchenykh osib zasobamy roboty zi smyslom zhyttia [The psychotechnology of developing resilience in forcibly displaced persons by working with the sense of life]. Ya.M. Omelchenko (Red.). *Psykhotekhnolohii dopomohy vymusheno peremishchenym osobamu podolanni psykhotravmivnoho vplyvu voiennoho ta postvoiennoho chasu: metod. posib.* (s. 19-59; 287). Kyiv: Vydavnychyi Dim «Slovo». https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747689/ [in Ukrainian].

***Матеріал надійшов до редакції 2.04.2026***

***Прорецензовано 28.04.26***

***Схвалено до друку 14.05.2026***

**УДК: 376.018.3-056**

**Володимир Шевченко,**
доктор педагогіних наук,
професор кафедри сурдопедагогіки
та сурдопсихології імені М.Д. Ярмаченка,
факультету спеціальної та інклюзивної освіти
ORCID iD: 0000-0003-0119-3206
shevchenko_volodumur@ukr.net

**Volodymyr Shevchenko**,



Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor of the M.D. Yarmachenko
Department of Surdopedagogy and Surdopsychology
Faculty of Special and Inclusive Education
Drahomanov Ukrainian State University

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, 01601, м.Київ, вул. Пирогова, 9

Drahomanov Ukrainian State University
01601, Kyiv, st. Pirogov, 9

# ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТА «УКРАЇНСЬКА МОВА»

# FORMATION OF SPEECH COMPETENCE OF STUDENTS WITH HEARING DISORDERS DURING THE STUDY OF THE SUBJECT «UKRAINIAN LANGUAGE»

**Анотація.** У статті розглядається проблема формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху в процесі вивчення предмета «Українська мова». Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення ефективної комунікативної підготовки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в умовах сучасного освітнього простору. Обґрунтовано, що мовленнєва компетентність виступає інтегративною характеристикою, яка поєднує знання мовленнєвої системи та вміння застосовувати їх у різних видах мовленнєвої діяльності – слуханні, говорінні, читанні та письмі. Визначено, що для учнів з порушеннями слуху особливого значення набуває розвиток компенсаторних механізмів, зокрема зорового сприймання, жестової підтримки, використання візуалізованих і цифрових засобів навчання. У роботі проаналізовано сучасні підходи до формування мовленнєвої компетентності, серед яких комунікативно-діяльнісний, особистісно орієнтований та мультисенсорний підходи. Описано ефективні методи і прийоми навчання, зокрема використання візуальних опор, моделювання мовленнєвих ситуацій, поетапне формування висловлювань, інтеграцію жестової та усної мови, а також застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Акцентовано увагу на необхідності індивідуалізації навчання з урахуванням рівня розвитку слухового сприймання, мовлення та когнітивних можливостей учнів.



Стаття та будь-який пов’язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

Зазначено, що системне впровадження запропонованих підходів сприяє підвищенню рівня сформованості мовленнєвої компетентності, розвитку комунікативної активності та соціальної інтеграції учнів з порушеннями слуху. Отримані результати можуть бути використані у практиці вчителів-філологів, сурдопедагогів та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Дослідження також підкреслює важливість міждисциплінарної взаємодії фахівців, зокрема вчителя, сурдопедагога, логопеда та психолога, що забезпечує цілісність впливу на розвиток мовлення учнів. Окрему увагу приділено формуванню мотивації до мовленнєвої діяльності як передумови активного засвоєння мовленнєвих знань і їх практичного застосування. Перспективи подальших досліджень вбачаються у розробленні інноваційних технологій навчання, спрямованих на розширення комунікативних можливостей учнів з порушеннями слуху в освітньому та соціальному середовищі.

***Ключові слова:*** мовленнєва компетентність, учні з порушеннями слуху, українська мова, комунікативна діяльність, візуалізація навчання, інклюзивна освіта, сурдопедагогіка.

**Abstract.** The article considers the problem of forming speech competence of students with hearing impairments in the process of studying the subject "Ukrainian language". The relevance of the study is due to the need to ensure effective communicative training of students with special educational needs in the conditions of the modern educational space. It is substantiated that speech competence is an integrative characteristic that combines knowledge of the speech system and the ability to apply them in various types of speech activity - listening, speaking, reading and writing. It is determined that for students with hearing impairments, the development of compensatory mechanisms is of particular importance, in particular visual perception, gestural support, the use of visualized and digital learning tools. The paper analyzes modern approaches to the formation of speech competence, including communicative-activity, personally oriented and multisensory approaches. Effective teaching methods and techniques are described, including the use of visual supports, modeling of speech situations, the gradual formation of statements, the integration of sign and oral language, as well as the use of information and communication technologies. Attention is focused on the need to individualize teaching, taking into account the level of development of auditory perception, speech and cognitive abilities of students. It is noted that the systematic implementation of the proposed approaches contributes to an increase in the level of formation of speech competence, the



Стаття та будь-який пов’язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

development of communicative activity and social integration of students with hearing impairments. The results obtained can be used in the practice of teachers of speech, teachers of the deaf and hearing impaired and specialists of inclusive resource centers. The study also emphasizes the importance of interdisciplinary interaction of specialists, in particular, a teacher, a teacher of the deaf, a speech therapist and a psychologist, which ensures the integrity of the impact on the development of students' speech. Special attention is paid to the formation of motivation for speech activity as a prerequisite for the active acquisition of language knowledge and its practical application. Prospects for further research are seen in the development of innovative teaching technologies aimed at expanding the communicative capabilities of students with hearing impairments in the educational and social environment.

***Key words:*** speech competence, students with hearing impairments, Ukrainian language, communicative activity, visualization of learning, inclusive education, deaf pedagogy.

**Актуальність дослідження.** Актуальність дослідження зумовлена сучасними тенденціями розвитку освіти, спрямованими на забезпечення рівного доступу до якісного навчання для всіх здобувачів, зокрема учнів з порушеннями слуху. В умовах трансформації освітнього простору та впровадження інклюзивного навчання особливого значення набуває формування мовленнєвої компетентності як основи ефективної комунікації, соціалізації та подальшої життєвої самореалізації особистості. Для учнів з порушеннями слуху оволодіння мовленням є складним і тривалим процесом, що потребує спеціально організованих педагогічних умов, адаптованих методик і засобів навчання. Недостатній рівень сформованості мовленнєвої компетентності обмежує їхні можливості у спілкуванні, засвоєнні навчального матеріалу та інтеграції в соціум. Саме тому предмет «Українська мова» виступає не лише як навчальна дисципліна, а як важливий інструмент розвитку мовлення, мислення та комунікативної діяльності (Абрамович С., 2004:472).

Попри наявність наукових напрацювань у галузі сурдопедагогіки, проблема ефективного формування мовленнєвої компетентності учнів з



Стаття та будь-який пов’язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

порушеннями слуху залишається недостатньо розробленою в умовах сучасної освітньої практики, що обумовлює необхідність пошуку нових підходів, методів і технологій навчання. Це визначає практичну значущість і наукову доцільність дослідження.

**Аналіз попередніх досліджень і публікацій.** Проблема формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху є предметом активного наукового пошуку в галузі сурдопедагогіки, спеціальної психології та спеціальної педагогіки. У наукових працях вітчизняних і зарубіжних дослідників обґрунтовано, що порушення слуху суттєво впливає на розвиток мовлення, зумовлюючи вторинні відхилення у когнітивній, комунікативній та соціальній сферах розвитку особистості. Це визначає особливу увагу до проблеми формування мовленнєвої компетентності як основи інтеграції дитини у соціум.

Теоретичні засади розвитку мовлення дітей з порушеннями слуху розкрито у працях українських науковців, у яких акцентовано на необхідності раннього втручання, комплексного супроводу та використання варіативних методичних підходів до слухо-мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями слуху. В дослідженнях доведено ефективність поєднання педагогічних, психологічних і медичних впливів, а також важливість індивідуалізації навчання (Вінтонів, М., Вінтонів, Т., Булава, Н., 2025: 31).

Питання формування комунікативної та мовленнєвої компетентності розглядалися також у контексті комбінованих порушень розвитку. Зокрема, у дослідженнях таких науковців як В.В. Жук, С.В. Литовченко, К.В. Луцько, О.В. Мартинчук, Т.Ф. Марчук, О.М. Таранченко, М.К. Шеремет та ін.) проаналізовано підходи до формування комунікативної компетентності дітей. Це дозволяє визначити універсальні механізми розвитку комунікації через альтернативні засоби спілкування та розширює розуміння ролі компенсаторних механізмів у формуванні мовлення (Литовченко С., Таранченко О., Жук В., 219: 56).

У наукових працях розглядалися питання особистісного зростання дитини з порушенням слуху у зв’язку з її мовленнєвим розвитком (Г.О. Воробель, О.І. Дмитрієва, О.П. Круглик, К.В. Луцько, Л.О. Малина та ін.). Сучасні наукові



Стаття та будь-який пов’язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

публікації акцентують увагу на недостатньому рівні сформованості словесного мовлення у дітей з порушеннями слуху, що обмежує їхню участь у соціальній взаємодії та потребує вдосконалення методів навчання. У цьому контексті дослідники наголошують на необхідності впровадження комунікативно спрямованих технологій, розвитку активного словника, формування зв'язного мовлення та використання інтерактивних форм навчання (Дмітрієва О., 2020: 43).

Окремі дослідження присвячені практичним аспектам формування мовленнєвої компетентності в умовах сучасного освітнього середовища, зокрема дистанційного навчання. У них підкреслюється ефективність використання цифрових технологій, візуалізації матеріалу, а також тісної взаємодії вчителя, учнів і батьків. Це відповідає сучасним тенденціям цифровізації освіти та розширює можливості розвитку мовлення (Вінтонів, М., Вінтонів, Т., Булава, Н., 2025: 31).

Аналіз наукових джерел свідчить про значний інтерес дослідників до проблеми мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями слуху, проте питання формування мовленнєвої компетентності саме у процесі вивчення предмета «Українська мова» потребує подальшого поглибленого дослідження. Це зумовлює необхідність розроблення ефективних педагогічних умов, методів і технологій, спрямованих на підвищення рівня мовленнєвої підготовки цієї категорії учнів.

**Мета статті полягає у** теоретичному обґрунтуванні та практичному висвітленні особливостей формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху під час вивчення предмета «Українська мова», а також у визначенні ефективних педагогічних умов, методів і прийомів навчання, що забезпечують розвиток їхньої комунікативної діяльності, збагачення мовленнєвого досвіду та підвищення рівня соціальної інтеграції.

**Процедура дослідження полягала у комплексному поетапному аналізі** науково-теоретичних і методичних джерел, що висвітлюють проблему формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху, а також узагальненні сучасного педагогічного досвіду організації навчання української



Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

мови в умовах спеціальної освіти та інклюзії. У межах дослідження здійснено порівняльний аналіз підходів до визначення сутності мовленнєвої компетентності, її структурних компонентів і критеріїв сформованості (Литовченко С., 2020: 296).

Особливу увагу приділено вивченню психолого-педагогічних особливостей розвитку мовлення дітей із порушеннями слуху, ролі компенсаторних механізмів та впливу освітнього середовища на становлення комунікативної діяльності. Проаналізовано сучасні методи, прийоми та технології навчання української мови, спрямовані на розвиток мовленнєвих умінь, зокрема використання візуалізації, моделювання мовленнєвих ситуацій, інтерактивних форм роботи та інформаційно-комунікаційних засобів. Узагальнення та систематизація отриманих даних дозволили визначити ефективні педагогічні умови формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху, а також окреслити перспективні напрями вдосконалення освітнього процесу у контексті сучасних вимог.

**Результати дослідження.** Сучасний розвиток освітнього простору визначається тенденціями гуманізації, індивідуалізації та забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх категорій здобувачів. У цьому контексті особливого значення набуває проблема формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху, оскільки саме мовлення виступає основним інструментом пізнання, комунікації та соціальної взаємодії. Для цієї категорії дітей оволодіння мовленням є складним багаторівневим процесом, що потребує цілеспрямованої, системної та науково обґрунтованої педагогічної підтримки (Литовченко С., 2020: 97).

Мовленнєва компетентність розглядається як інтегрована здатність особистості ефективно використовувати мовленнєвих засоби в різних комунікативних ситуаціях, що включає сформованість лексичних, граматичних, фонетичних, прагматичних і соціокультурних компонентів. В учнів з порушеннями слуху ця компетентність формується в умовах обмеженого слухового досвіду, що зумовлює специфіку розвитку мовлення, зокрема уповільнений темп засвоєння мовленнєвих одиниць, труднощі у сприйманні та



Стаття та будь-який пов’язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

відтворенні звукової сторони мовлення, обмежений словниковий запас і недосконаліть граматичної будови висловлювань (Литовченко С., 2020: 98).

Особливості психофізичного розвитку дітей з порушеннями слуху визначають необхідність врахування компенсаторних механізмів, серед яких провідну роль відіграють зорове сприймання, кінестетичні відчуття та використання альтернативних і додаткових засобів комунікації. Це зумовлює специфіку організації навчального процесу, у якому важливими стають наочність, структурованість навчального матеріалу, поетапність формування мовленнєвих умінь та активне залучення різних каналів сприймання.

Предмет «Українська мова» у цьому контексті виконує не лише освітню, але й корекційно-розвиткову функцію, спрямовану на формування мовленнєвих навичок, розвиток мислення, удосконалення комунікативної діяльності та забезпечення соціалізації учнів. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від добору методів, форм і засобів навчання, що відповідають особливим освітнім потребам учнів з порушеннями слуху (Вінтонів, М., Вінтонів, Т., Булава, Н., 2025: 38).

Важливим аспектом є створення мовленнєво розвивального середовища, яке стимулює активність учнів, сприяє формуванню мотивації до мовленнєвої діяльності та забезпечує практичну спрямованість навчання. Таке середовище передбачає використання різноманітних дидактичних матеріалів, візуальних опор, інтерактивних технологій, а також організацію навчальних ситуацій, наближених до реального життя.

Процес формування мовленнєвої компетентності передбачає системну роботу над усіма видами мовленнєвої діяльності: слуханням (з урахуванням залишкового слуху), мовленням, читанням і письмом. Особливу увагу варто приділяти розвитку зв’язного мовлення, оскільки саме воно забезпечує можливість повноцінної участі в комунікації. Робота над зв’язним мовленням включає навчання побудови різних типів висловлювань, формування вміння логічно та послідовно викладати думки, використовувати мовленнєвих засоби відповідно до ситуації спілкування (Вінтонів, М., Вінтонів, Т., Булава, Н., 2025: 36).



Стаття та будь-який пов’язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

Значним є також формування лексичної компетентності, що передбачає систематичне збагачення словникового запасу, уточнення значень слів, формування вміння використовувати їх у різних контекстах. У роботі з учнями з порушеннями слуху доцільним є використання тематичних груп слів, опора на зорові образи, поєднання слова з конкретною дією або предметом, що сприяє кращому засвоєнню та закріпленню лексики (Грищенко Є, Стьопкін В., 2000: 81).

Граматична складова мовленнєвої компетентності формується через усвідомлення мовленнєвих закономірностей і практичне їх застосування у мовленні. У цьому процесі важливо забезпечити поетапність засвоєння граматичних структур, використання моделей і схем, що допомагають учням зрозуміти будову речення та правила узгодження слів.

Не менш важливим є розвиток фонетичної сторони мовлення, який у дітей з порушеннями слуху має свої особливості. Робота над вимовою включає формування артикуляційних навичок, розвиток мовленнєвого дихання, ритму і темпу мовлення, а також використання спеціальних вправ, спрямованих на корекцію звуковимови (Грищенко Є, Стьопкін В., 2000: 86).

У сучасних умовах значну роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології, які відкривають нові можливості для навчання учнів з порушеннями слуху. Використання мультимедійних засобів, інтерактивних програм, відеоматеріалів із субтитрами та візуальними підказками сприяє підвищенню ефективності засвоєння навчального матеріалу та розвитку мовленнєвих умінь.

Важливою умовою успішного формування мовленнєвої компетентності є індивідуалізація навчання, що передбачає врахування рівня слухового сприймання, мовленнєвого розвитку, когнітивних можливостей та особистісних особливостей кожного учня. Це дозволяє оптимізувати навчальний процес, забезпечити доступність матеріалу та створити умови для досягнення максимально можливих результатів (Дробот О., Замша А., Федоренко О., 2017: 37).

Особливого значення набуває міждисциплінарна взаємодія фахівців, яка забезпечує комплексний підхід до розвитку дитини. Співпраця вчителя,



Стаття та будь-який пов’язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

сурдопедагога, логопеда та психолога сприяє узгодженості педагогічних впливів, своєчасному виявленню труднощів та корекції навчального процесу.

Необхідною складовою є також партнерство з батьками, які відіграють важливу роль у формуванні мовленнєвого середовища поза школою. Залучення батьків до освітнього процесу, надання їм методичних рекомендацій щодо розвитку мовлення дитини сприяє підвищенню ефективності навчання та забезпечує наступність у формуванні мовленнєвих навичок (Мироненко А., 2020: 218).

Узагальнення теоретичних і практичних аспектів проблеми дозволяє визначити, що формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху є складним і багатогранним процесом, який потребує системного підходу, науково обґрунтованих методів і створення сприятливих педагогічних умов. Ефективна організація навчання української мови сприяє не лише розвитку мовлення, але й формуванню особистості учня, його соціальної адаптації та інтеграції в суспільство (Кульбіда С., 2019: 218).

Формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху в процесі вивчення української мови виступає одним із пріоритетних напрямів сучасної освіти, що потребує подальшого наукового усвідомлення та вдосконалення практики навчання з урахуванням сучасних викликів і можливостей.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Формування мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями слуху є складним багатофакторним процесом, що ускладнюється обмеженим слуховим досвідом, але може ефективно розвиватися завдяки компенсаторним механізмам за належної організації навчання. Мовленнєва компетентність розглядається як інтегративна здатність до практичного використання мовлення, ключову роль у формуванні якої відіграє навчання української мови.

Ефективність забезпечується комплексом педагогічних умов (візуалізація, поетапність, інтеграція діяльності, ІКТ, індивідуалізація тощо), а також міждисциплінарною взаємодією і підтримкою сім'ї. Актуальним є оновлення методик із використанням цифрових технологій.



Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

Перспективи досліджень пов'язані з диференціацією навчання, оптимізацією поєднання різних форм мовлення, розробленням інноваційних методик і вивченням ефективності в умовах інклюзивного навчання.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С.Д. (2004). Мовленнєва комунікація: підручник. Київ. Центр навчальної літератури. 472 с.

2. Вінтонів, М.О. Вінтонів, Т.М., Булава, Н.Ю. (2025) Основні підходи у викладанні української мови для осіб із порушеннями слуху. Інноваційна педагогіка. Т.1 (80). с. 31-38.

3. Грищенко Є.С., Стьопкін В.В. (2006). Особливості використання лексики української жестової мови студентами з порушеннями слуху. Жестова мова й сучасність: зб. наук. праць. Вип. 1. Київ. Поліграфічний центр УТОГ. С. 81 – 88.

4. Дробот О., Замша А., Федоренко О. (2017). Бімодально-білінгвальний підхід до організації навчання глухих та слабкочуючих. Особлива дитина: навчання і виховання. № 4 (84). С. 37–46.

5. Давиденко Е.В. (2015). Інклюзія у вищих навчальних закладах Європейського Союзу: монографія. Вінниця. Нілан-ЛТД. 314 с.

6. Дмітрієва О.І. (2020). Окремі аспекти розвитку особистості молодших школярів з порушеннями слуху. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. № 9. С. 43-54.

7. Козачек Н.О., Райчук М.І. (2018). Причини порушень слуху у дітей та сучасні технічні засоби реабілітації. Педагогіка здоров'я. №1. С. 703-706.

8. Кульбіда С.В. (2019). Навчання дітей із порушеннями слуху: навч.-метод. посіб. Харків: Ранок. 218 с.

9. Литовченко С.В., Таранченко О.М., Жук В.В. (2019). Дитина з порушенням слуху. Київ. Літера ЛТД, 56 с.

10. Литовченко С.В. (2020). Діти з порушеннями слуху раннього та дошкільного віку: навчання і супровід: монографія. Київ. Симоненко О.І. 296 с.

11. Литовченко С.В. (2020). Дистанційне навчання дітей з порушеннями слуху: рекомендації учасникам команди супроводу. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал: Вид-во Сум ДПУ імені А.С. Макаренка. №3-4 С. 97-98.

12. Мироненко А.В. (2020). Комплексний підхід до розвитку звуковимови у дітей з порушенням слуху. Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти. № 1. С. 218-224.

13. Шевченко В.М. (2017). Мультимедійні технічні засоби навчання дітей з порушеннями слуху в сучасній школі. Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. № 9 (2). С. 263-271.

## REFERENCES



Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

1. Abramovych S.D. (2004). Movlennieva komunikatsiia: pidruchnyk. [Speech communication: textbook]. Kyiv. Tsentr navchalnoi literatury. 472 s. [in Ukrainian].

2. Vintoniv, M.O. Vintoniv, T.M., Bulava, N.Iu. (2025) Osnovni pidkhody u vykladanni ukrainskoi movy dlia osib iz porushenniamy slukhu. [Basic approaches to teaching Ukrainian to people with hearing impairments]. Innovatsiina pedahohika. T.1 (80). s. 31-38. [in Ukrainian].

3. Hryshchenko Ye.S., Stopkin V.V. (2006). Osoblyvosti vykorystannia leksyky ukrainskoi zhestovoi movy studentamy z porushenniamy slukhu. [Peculiarities of using Ukrainian sign language vocabulary by students with hearing impairments]. Zhestova mova y suchasnist: zb. nauk. prats. Vyp. 1. Kyiv. Polihrafichnyi tsentr UTOH. S. 81 – 88. [in Ukrainian].

4. Drobot O., Zamsha A., Fedorenko O. (2017). Bimodalno-bilinhvalnyi pidkhid do orhanizatsii navchannia hlukhykh ta slabkochuiuchykh. [A bimodal-bilingual approach to organizing education for the deaf and hard of hearing]. Osoblyva dytyna: navchannia i vykhovannia. № 4 (84). S. 37–46. [in Ukrainian].

5. Davydenko E.V. (2015). Inkliuziia u vyshchykh navchalnykh zakladakh Yevropeiskoho Soiuzu: monohrafiia. Vinnytsia. [Inclusion in higher education institutions of the European Union: monograph]. Nilan-LTD. 314 s. [in Ukrainian].

6. Dmitriieva O.I. (2020). Okremi aspekty rozvytku osobystosti molodshykh shkoliariv z porushenniamy slukhu. [Certain aspects of personality development of younger schoolchildren with hearing impairments]. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. № 9. S. 43-54. [in Ukrainian].

7. Kozachek N.O., Raichuk M.I. (2018). Prychyny porushen slukhu u ditei ta suchasni tekhnichni zasoby reabilitatsii. [Causes of hearing impairment in children and modern technical means of rehabilitation]. Pedahohika zdorovia. №1. S. 703-706. [in Ukrainian].

8. Kulbida S.V. (2019). Navchannia ditei iz porushenniamy slukhu: navch.-metod. posib. [Teaching children with hearing impairments: teaching and methodological manual]. Kharkiv: Ranok. 218 s. [in Ukrainian].

9. Lytovchenko S.V., Taranchenko O.M., Zhuk V.V. (2019). Dytyna z porushenniam slukhu. [A child with hearing impairment]. Kyivю Litera LTD56 s. [in Ukrainian].

10. Lytovchenko S.V. (2020). Dity z porushenniamy slukhu rannoho ta doshkilnoho viku: navchannia i suprovid: monohrafiia. [Children with hearing impairments of early and preschool age: education and support: monograph]. Kyiv. Symonenko O.I. 296 s. [in Ukrainian].

11. Lytovchenko S.V. (2020). Dystantsiine navchannia ditei z porushenniamy slukhu: rekomendatsii uchasnykam komandy suprovodu. [Distance learning for children with hearing impairments: recommendations for support team members]. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii: nauk. zhurnal: Vyd-vo Sum DPU imeni A.S. Makarenka. №3-4 S. 97-98. [in Ukrainian].



Стаття та будь-який пов’язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

eISSN 3083-7642, ISSN 2312-2781; DOI: https://doi.org/10.33189/ectu.v122i2; дата публікації: 2026-05-31; дата прийняття до друку: 2026-05-31; дата надходження до редакції: 2026-05-31

12. Myronenko A.V. (2020). Kompleksnyi pidkhid do rozvytku zvukovymovy u ditei z porushenniam slukhu. [A comprehensive approach to the development of sound pronunciation in children with hearing impairment]. Aktualni pytannia korektsiinoi ta inkliuzyvnoi osvity. № 1. S. 218-224. [in Ukrainian].

13. Shevchenko V.M. (2017). Multymediini tekhnichni zasoby navchannia ditei z porushenniamy slukhu v suchasnii shkoli. [Multimedia technical means of teaching children with hearing impairments in a modern school]. Aktualni pytannia korektsiinoi osvity. Pedahohichni nauky. № 9 (2). S. 263-271. [in Ukrainian].

***Матеріал надійшов до редакції 31.03.2026 р.***

***Прорецензовано 25.04.26***

***Схвалено до друку 14.05.2026***

## ПОШУКИ Й ЕКСПЕРИМЕНТИ

**УДК 376.015.3-053.5:159.944.4-044.35**

**Ілля Колістратенко,**
аспірант факультету спеціальної освіти та соціальної політики
E-mail: i.kolistratenko@std.udu.edu.ua
orcid.org/0009-0004-5484-1195

**Illia Kolistratenko,**
postgraduate student

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Київ, Україна
вул. Пирогова, 9, Київ, 01601, Україна

Dragomanov Ukrainian State University
Kyiv, Ukraine
9 Pirogova str., Kyiv, 01601, Ukraine



Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).